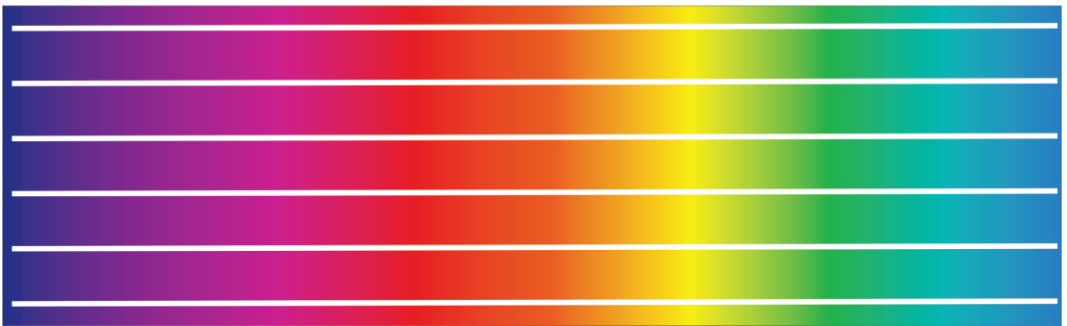

Eşref ADALI

Tunus

Tunus

Bu kitap, 2003 yılında arkadaşlarımla (2003) ve daha sonra (2007) başka bir nedenle görme olanağı olan Tunus gezilerine ilişkin bilgileri içerir.

Geçmişte, Osmanlının bir parçası olan Tunusbizler için her zaman ilginç ve gizemli bir ülke olmuştur. Bir bayram tatilini fırsat bilerek bu ülkeyi gezme fırsatımız oldu. Gezi grubumuzda bulunan kişiler:

- Mehmet Uzal - Suna Uzal
- İrfan Bilgin - Zuhâl Bilgin
- Ali Üstüner - Neşe Üstüner
- Erol Demirci - Sema Demirci
- Mürşit Adalı - Keriman Adalı
- Şerif Adalı - Billur Adalı
- Eşref Adalı - Ayfer Adalı

Gezi izlencesi şöyledir:

- Tunis (2003 25 Kasım 3 Aralık 2003 ve 27-28 Şubat 2007)
- Kartaca (2003 ve 27-28 Şubat 2007)
- Sidi Bou Said (2003 ve 27-28 Şubat 2007)
- Hammamet (2003)
- Kairouan (2003)
- Tamerza (2003)
- Tozeur (2003)
- Douz (2003)
- Matmata (2003)
- Djarba (2003)

4- Tunus

İstanbul - Tunus gidiş ve dönüşü havayolu ile, Tunus içindeki ulaşım karayolu ile.

Gezi sırasında çok sayıda çektiğim fotoğraflardan seçtiklerim ve özel olmayanları "Fotoğraflar" sekmesi altındaki "Afrika" sekmesi altındaki "Tunus" sayfasında görebilirsiniz. Ayrıca bu kitap içinde, ilgili sayfalara ulaşmak için bağlantılar verilmiştir.

Bir yeri gezip görürken, gördüklerimiz hakkında bilgi edinmenin gerekli olduğunu düşünürüm. Bu nedenle bunun gibi gezi kitaplarını hazırlamamın uygun olacağını düşündüm. Bu kitapta okuyacağınız bilgiler, aslında açık kaynaklarda bulunabilecek bilgilerdir. Benim yaptığım bu bilgileri toplamak ve sizlere sunmaktır. Kitapta ve web sayfamda (adali.net) fotoğrafları tarafımdan çekilmiş özgün fotoğraflardır.

Tunus'un geçmişi kısaca şöyle anlatılmaktadır:

Tunus, Fenike kökenli Kartaca Uygarlığıyla anılır. Kartacalılar, Sicilya ve İspanya'ya kadar koloniler kurmuşlardır. Yeni kurulmakta olan Roma İmparatorluğu için ilk gerçek tehdit olmuşlardır. Ama Pön Savaşları sonucu yenilip Tunus'tan sürülmüşlerdir. Roma egemenliğinde Afrika Eyaleti olarak yönetilmiştir.

Tunus, 16 Ağustos 1534 tarihinde Barbaros Hayreddin Paşa tarafından Hafsi egemenliğine son verilmesiyle Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyetine girdi. Ancak V. Karl, 1535 yılında bölgeyi geri aldı ve İspanyol İmparatorluğu'nun kontrolünde Hafsî Hanedanı'nın yönetimine bıraktı. Başşehir Tunus 1574 yılına kadar tekrar Hafsi Hanedanlığı'nın elinde kaldı. Bu arada Barbaros Hayreddin Paşa ve Turgut Reis 1556'da Gafsa'yı, 1558'de Kayrevan'ı ele geçirdiler. Tunus'un doğu ve güney sahilleri Osmanlı himayesi altına girdi. Cerbe Adası deniz üssü olarak kullanıldı. Barbaros Hayreddin Paşa, İspanya'daki Endülüslü Müslümanlardan 100.000 kadarını kurtararak Kuzey Afrika'ya getirdi. 13 Eylül 1574'te Uluç Ali Reis ile Sinan Paşa, Tunus şehrini (Halkul-Vad Kalesi'ni), ele geçirmek suretiyle bütün Tunus, Osmanlı Devletinin bir eyaleti haline geldi. 1881'de Fransa ile yapılan Bardo Antlaşması ile bu ülkenin himayesine girmiştir.

20 Mart 1956'da Fransa'dan bağımsızlığını kazanan Tunus, 1957 ile 1969 arası Başbakanlık makamını kaldırmıştır.

Kuzey Afrika'nın Akdeniz kıyısında yer alan Tunus, hem modern Arap kültürünü hem de derin bir tarihi mirası bir arada sunan bir ülkedir. Batısında Cezayir, güneydoğusunda ise Libya ile komşudur.

Başkent: Tunus (aynı zamanda en büyük şehirdir). Nüfusun büyük çoğunluğu Müslüman olup Arapça resmi dildir, ancak Fransızca da iş ve eğitim dünyasında yaygın olarak kullanılır.

6 - Tunus

Tunusta görölmeye değer yerler şunlardır:

- Tunis
 - Kartaca
 - Sidi Bou Said
 - Hammamet
- Kairouan
- Tamerza
- Tozeur
- Douz
- Matmata
- Djarba

Tunus'ta gördüğümüz önceki sayfadaki haritada belirtilmiştir.

Geziye katılan arkadaşlarımıza ilişkin fotoğrafta aşağıda görülmektedir:

Tunus kırsalında gezerken çok sayıda düzenli ekilmiş zeytin bahçelerini gördük. Bunların yönetim tarafından dikildiğini öğrendik.

Tunus'ta maden olarak önemli miktarda sodyum üretildiğini söylediler.

İçindekiler

Tunus	
Tunus (Tunis)	1
Tunus Medinesi	3
Bab el-Bahr (Fransız Kapısı)	4
Zeytune Camisi (Al-Zaytuna)	5
Süleymaniye Medresesi (Madrassa Slimania)	6
Sokaklar ve Bakanlıklar	7
Aziz Vincent de Paul Katedrali	7
Bardo Ulusal Müzesi (Ali Paşa Sarayı)	8
Kartaca	11
Kartacanın Tarihi	13
Antik Kartaca	15
Kartaca Müzesi	16
St. Louis Katedrali	16
El Abidine Camisi (Malik ibn Enes Camisi)	17
Sidi Bou Said	19
Sidi Bou Said'in Tarihi	20
Hammamet	23
Hammamet'in tarihi	24
Medina (Eski Şehir)	24
Hammamet Kalesi (Kasbah)	25
Kayrevan (Kairouan)	27
Kayrevan tarihi	28
Kayrevan Ulu Camisi (Sidi Ukbe Camisi)	29
Tamerza	31
Tamerza'nın Tarihi ve Stratejik Konumu	32
Tozeur	33
Tozeur'un tarihi	34
Tozeur Medine	34
Palmeraie (Vaha)	35
Chebika	36
Chott el-Djerid	36
Douz	37
Douz'un Tarihi	38
Matmata	39

IV - İçindekiler

Matmata'nın tarihi	40
Djarba	43
El Jem	47

1

Tunus (Tunis)

Tunus'un başkenti ve Tunus ilinin merkezi olan şehir ve belediyedir. Tunus şehri sınırları dışında bulunan ve Tunus'un etrafında şehirleşmiş metropoliten varoşları ile birlikte Tunus şehri "Büyük Tunus (Grand Tunis)" olarak anılmaktadır. 2004 yılı verilerine göre nüfusu belediye sınırları içinde nüfusu 728,453 kişidir. "Büyük Tunus" metropoliten bölgesinin nüfusunun ise yaklaşık 2.7 milyon olduğu tahmin edilmektedir.

2 - Tunus (Tunis)

Tunus şehri merkezi "Tunus Körfezi" adı verilen büyük bir Akdeniz körfezi yanında bulunan bir deniz kıyısı gölü olan "Tunus Gölü" ile şehrin antik deniz limanı olan "La Goulette (Halk ul-Wad)" arkasındadır. Şehir sahil kıyısı ovası ile bu ovayı çevreleyen tepelere yayılmıştır. Şehrin çekirdeği antik Arap tipi eski gayet dar "suk" adı ile anılan sokaklarla dolu "medina" adı verilen iç şehirdir.

"Tunus medinası" UNESCO tarafından "Dünya Mirası" olarak kabul edilmiştir. Bu merkez iç şehir etrafında yine de antik asıllı olan Kartaca, "La Marsa" ve "Sidi Bou Said" varoş semtleri

Tunis kenti

bulunmaktadır. "Bab el Bahr" veya "Porte de France" adı verilen sur kapısı ilerisinde "Ville Nouvelle" olarak adlandırılan modern Tunus şehri semtleri başlamaktadır. Bu modern Tunus (popüler medya ve turist kılavuzlarında) Paris'e atıfla "Tunus'un Champs Elsysees Bulvarı") adı verilen büyük ve geniş "Avenue Habib Bougiba" geçmekte ve bu bulvar etrafında çoğunluğu Fransız sömürgecilik döneminde yapılmış olan modern büyük binalar ve apartmanlar şehrin eski yapıları ile karşılaştırılınca büyük bir tezat arz etmektedirler. Bu bulvarda bulunan iş yerleri Tunus şehrinin ve Tunus ülkesinin ticari merkezini oluşturmaktadır.

Ülkenin başkenti olan Tunus, Tunus'un siyasi ve idari yaşamının odak noktasıdır ve aynı zamanda ülkenin ticari ve kültürel faaliyetlerinin de merkezidir.

Tunus iinde gezilmesi önerilen yerler şöyle sıralanmıştır:

- Tunus Medinesi: UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan bu tarihi bölge, daracık labirent sokakları ve geleneksel çarşılarıyla şehrin kalbidir.
- Zeytune Camisi (Al-Zaytuna): Şehrin en eski ve en önemli dini yapısıdır. Müslüman olmayan ziyaretçilerin sadece iç avlusuna bakmasına izin verilse de mimarisi büyüleyicidir.
- Bab el-Bahr (Fransız Kapısı): Eski şehir (Medine) ile modern Tunus'u birbirine bağlayan tarihi ana kapıdır.
- Bardo Ulusal Müzesi: Dünyanın en zengin Roma mozaik koleksiyonlarından birine ev sahipliği yapar. Eski bir Osmanlı sarayında bulunan müze, Tunus tarihine ışık tutan paha biçilemez eserler barındırır.
- Aziz Vincent de Paul Katedrali: Şehrin modern kısmında (Ville Nouvelle) yer alan bu görkemli katedral, Fransız kolonyal döneminin mimari izlerini taşır.

Tunus Medinesi

Tunus Medinesi, 7. yüzyıldan kalma dokusuyla Kuzey Afrika'nın en iyi korunmuş Orta Çağ yerleşimlerinden biridir ve 1979 yılından bu yana UNESCO Dünya Mirası listesinde yer almaktadır.

Medine, dar ve dolambaçlı sokaklardan oluşan bir labirent gibidir. Bu tasarım hem istilacılara karşı savunma sağlar hem de yazın kavurucu sıcaklığında gölge alanlar yaratarak doğal bir serinlik sunar. Bölgede yaklaşık 700 adet tarihi anıt (saraylar, camiler, türbeler ve medreseler) bulunur.

Medine içindeki en önemli yapı olarak Zeytune Camisi (Al-Zaytuna) sayılır. Zeytune Camii'nin etrafında "Souk" adı verilen ve her biri belirli bir zanaata ayrılmış çarşılar dizilidir. Bu çarşıların arasında şunlar sayılır:

4- Tunus (Tunis)

- Souk el-Attarine: Parfüm ve baharatçılar çarşısı (en eskilerinden biridir).
- Souk des Chechias: Tunus'un geleneksel kırmızı yün başlıklarının (şeşya) yapıldığı ve satıldığı yer.
- Souk el-Berka: Eskiden köle pazarı olan bu alan, günümüzde kuyumcular çarşısıdır.

Medine'ye giriş, Bab el-Bahr (Deniz Kapısı) gibi devasa taş kapılardan sağlanır. İçeride ise dışarıdan sade görünen ama içerisi muazzam çiniler ve mermerlerle süslü saraylar (Dar) bulunur:

- Dar Ben Abdallah: Tunus'un geleneksel yaşamını sergileyen bir halk sanatları müzesidir.
- Dar Lasram: Bir zamanlar aristokrat bir aileye ait olan, mimarisiyle büyüleyen bir konaktır.

Medine rastladığım bir sanatçıdan el işi seramik bir pano satın aldım.

[Tunis Medinesi](#)

Bab el-Bahr (Fransız Kapısı)

Bab el-Bahr (Arapça: deniz kapısı), Tunus şehrinin en simgesel yapılarından biridir ve şehrin iki farklı dünyasını birbirine bağlayan bir köprü gibidir. "Deniz Kapısı" denmesinin sebebi, o dönemde şehrin limanına ve denize doğrudan bu noktadan çıkılıyor olmasıdır.

Bu kapı, Tunus'un iki ana bölgesini birbirinden ayırır:

- Eski Şehir (Medine): Labirent sokakların ve geleneksel

[Bab el-Bahr \(Fransız Kapısı\)](#)

Arap dokusunun olduğu kısım.

- Modern Şehir: Fransız sömürge döneminde inşa edilen, geniş bulvarların ve Avrupa mimarisinin hakim olduğu kısım.

Fransız sömürge döneminde (1881-1956) Fransızlar buraya Bab el-Bahr (Fransız Kapısı) "Porte de France" adını vermişlerdir. Bu isim günümüzde de halk arasında sıklıkla kullanılmaktadır. Kapının bulunduğu meydan (Place de la Victoire), şehrin en hareketli noktalarından biridir.

Kapı, 1848 yılında Tunus Beyliği döneminde inşa edilmiştir. İki büyük payanda üzerine oturan, görkemli bir kemer yapısına sahiptir. İlk yapıldığında şehir surlarının bir parçasıydı; ancak 19. yüzyılın sonunda çevresindeki surlar yıkılınca meydanın ortasında tek başına duran anıtsal bir yapı halini almıştır.

Zeytune Camisi (Al-Zaytuna)

Zeytune Camii (Al-Zaytuna Mosque), Tunus Medinesi'nde yer alan ve şehrin en eski ve en önemli yapısıdır. 699 yılında Emevî valisi Hassân b. Nu'mân tarafından kurulmuş, mevcut görkemli şeklini ise 9. yüzyılda Ağlebîler döneminde almıştır. Caminin olduğu yerde, önceleri bir zeytin ağacı olduğu için camiye bu adın verildiği söylenmektedir.

Cami yalnızca ibadet edilen bir yer değildir aynı zamanda dünyanın ilk üniversitelerinden biridir. Yüzyıllarca Kuzey Afrika'nın en önemli eğitim merkezi olmuştur. İbn Haldun gibi dünyaca ünlü düşünürler burada yetişmiştir. Günümüzde hâlâ fıkıh, hadis ve Arap dili gibi derslerin verildiği "ilim halkaları" geleneği sürdürülmektedir.

Caminin inşasında Kartaca antik kenti kalıntılarından getirilen yaklaşık 160 adet mermer sütun ve başlık kullanılmıştır. 19. yüzyılda eklenen 43 metre yüksekliğindeki kare gövdeli minaresi, Tunus silüetinin en belirgin simgelerinden biridir. Kayrevan'daki Sidi Ukbe Camisi'ne benzer bir plan şemasına sahip olup, geniş bir iç avlu ve 15 neften oluşan bir harim kısmından oluşur.

[Zeytune Camisi \(Al-Zaytuna\)](#)

6 - Tunus (Tunis)

Zeytune camisini cuma günü ziyaret ettik bu nedenle cuma namazını burada kılmaya planladık ancak Tunus'ta cuma namazının birkaç kez kılındığını bilmiyorduk. Belli sayıda cemaat toplanınca kılınyormuş. uzun süre bekledik ama olmadı.

Süleymaniye Medresesi (Madrasa Slimania)

Süleymaniye Medresesi (Madrasa Slimania), Tunus Medinesi'nin en zarif ve hüznü hikayelerinden birine sahip olan tarihi yapısıdır. Medine'nin merkezinde, Souk el-Kachachine (Eskiciler Çarşısı) yakınında, Zeytune Camisi'ne yürüme mesafesindedir. Ali Paşa döneminin eserlerinden biridir.

Medrese, 1754 yılında Tunus Beyi Ebu'l-Hasan Ali Paşa tarafından yaptırılmıştır. Ali Paşa, bu yapıyı rakipleri tarafından zehirlenerek öldürülen sevgili oğlu Süleyman'ın anısına inşa ettirmiştir. Oğlunun mezarı (türbesi) de medresenin giriş kısmında yer almaktadır.

[Süleymaniye Medresesi](#)

Osmanlı mimarisinin Tunus'un yerel sanatı (Mağribi stili) ile birleşiminin en güzel örneklerinden biridir. Medrese ile ilgili mimari bilgiler şöyledir:

- Giriş Kapısı: At nalı şeklinde, siyah ve beyaz mermerlerin (ablaq tekniği) iç içe geçtiği çok estetik bir kapısı vardır.
- İç Avlu: Medresenin kalbi olan avlu, revaklarla çevrilidir ve sütun başlıkları antik dönem etkilerini taşır.
- Çini Süslemeleri: Duvarlardaki renkli Tunus çinileri (özellikle yeşil ve turkuaz tonları), Osmanlı döneminin estetik anlayışını yansıtır.

İnşa edildiği dönemde, burada Kur'an, fıkıh ve din ilimleri okutulurdu. Öğrencilerin konaklaması için küçük odalar bulunmaktaydı. Günümüzde artık bir okul olarak değil, çeşitli kültürel etkinliklere, sergilere ve tıbbi derneklere ev sahipliği yapan bir merkez olarak kullanılmaktadır.

Ali Paşa ve ailesine ilişkin bazı önemli yapılar medine içinde bulunmaktadır, bunlar aşağıda sunulmuştur:

- Hammouda Pacha Camisi: Medine'de yer alan ve Ali Paşa'nın halefi tarafından yaptırılan bu cami, pembe mermer detayları ve sekizgen minaresiyle dikkat çeker.
- El Bey Türbesi (Tourbet el Bey): Ali Paşa ve Hüseyini hanedanının diğer yöneticilerinin mezarlarının bulunduğu anıtsal bir türbedir.

Sokaklar ve Bakanlıklar

Medine'nin güneyinde bulunan giriş kapısından (Bab el-Bahr) kuzeye doğru yürüdükçe medinenin dar sokaklarında göze çarpan önemli görüntüler kapı ve pencerelerdir. Bunların fotoğraflarını çejme fırsatım oldu. Medinenin kuzey noktasına gelince yeni bir şehre ulaşıyor. Burası bakanlıkların olduğu bölge. Gezimiz Ramazan bayramına denk geldiğinden meydan bayraklarla donatılmıştı.

Tunus'ta asker sayısının çok az olduğu söylendi hatta şöyle bir tümce aklımda kaldı. Bayramlarda, geçiş kıtası büyük görünsün diye geçişini tamamlayanlar arkadan dönük bayram kıtasına eklenirlermiş.

[Bakanlıklar](#)

Aziz Vincent de Paul Katedrali

Aziz Vincent de Paul Katedrali (Cathédrale Saint-Vincent-de-Paul), Tunus'un modern yüzünü temsil eden en görkemli yapıdır. Bab el-Bahr'ın hemen karşısında, Habib Bourguiba Bulvarı üzerinde yer alan bu Katolik katedrali, şehrin sömürge dönemi mirasından günümüze kalan en önemli eserdir.

1897 yılında tamamlanan katedral, Mağribi-Gotik (Neo-Bizans ve Roma etkileriyle karışık) bir mimariye sahiptir. Dış cephesinde yer alan görkemli iki kule ve altın sarısı mozaikler, ona Orta Doğu ve Avrupa mimarisinin harmanlandığı benzersiz bir hava katar.

Katedral, adını 16. yüzyılda köle olarak Tunus'a getirilen

[Aziz Vincent de Paul Katedrali](#)

8 - Tunus (Tunis)

ve daha sonra aziz ilan edilen Fransız rahip Vincent de Paul'den alır. Bina, 1881'de başlayan Fransız sömürge döneminde, Katolik inancının bölgedeki merkezi olarak inşa edilmiştir.

İçerideki mermer sütunlar ve tavan süslemeleri oldukça etkileyicidir. Pencerelerdeki renkli vitraylar, iç mekana mistik bir atmosfer kazandırır. İçerisinde bulunan devasa borulu org günümüzde hala konserlerde ve dini törenlerde kullanılmaktadır.

Bardo Ulusal Müzesi (Ali Paşa Sarayı)

Tunus'ta "Ali Paşa Sarayı" olarak bilinen yapı, günümüzde dünyanın en önemli mozaik müzelerinden biri olan Bardo Ulusal Müzesi'dir.

Bardo Ulusal Müzesi, aslen Tunus'ta Osmanlı döneminde valilik yapan Hüseyinoğulları hanedanından Ali Paşa'nın ve hanedanın diğer beylerinin konakladığı görkemli bir saray kompleksidir. 1888 yılında müzeye (Bardo Ulusal Müzesi) dönüştürülen bu yapı, bugün hem mimarisiyle hem de barındırdığı eserlerle Tunus'un en önemli kültürel simgesidir. Günümüzde dünyanın en önemli mozaik müzelerinden biri olan Bardo Ulusal Müzesi'dir. Bardo, mozaik zenginliği açısından Türkiye'deki Zeugma Mozaik Müzesi ile dünya birinciliği konusunda tatlı bir rekabet içerisindedir.

[Bardo Ulusal Müzesi \(Ali Paşa Sarayı\)](#)

Yapı içerisinde Osmanlı ve Fransız mimari etkilerini bir arada görmek mümkündür. Sarayın tavan süslemeleri, iç avluları ve sütunları Tunus'un o dönemki zenginliğini yansıtır. Sarayın orijinal "Bey Odaları" ziyaret edilerek Osmanlı dönemi saray yaşantısının dekorasyonu ve atmosferi bizzat gözlemlenebilir.

13. yüzyıldan itibaren inşa edilmeye başlanan ve 18. yüzyılda Ali Paşa döneminde genişletilen saray; Osmanlı-Mağrip sentezi çinili tavanları, kemerli geçitleri ve iç avlularıyla döneminin zarafetini yansıtır. Fransız sömürge döneminde 1888 yılında "Alaoui Müzesi" adıyla açılmış, 1956'da ülkenin bağımsızlığıyla bugünkü adını (Bardo Ulusal Müzesi) almıştır.

Bardo Ulusal Müzesi (Ali Paşa Sarayı) - 9

Yaklaşık 4.700 metrekarelik bir alanda sergilenen 1.500'den fazla parça ile Afrika'nın en büyük mozaik koleksiyonuna sahiptir. Mitolojik figürlerden gündelik yaşama kadar pek çok temayı işleyen mozaikler arasında şair Virgil'in tasviri, Odysseus ve Sirenler ile Poseidon sahneleri en çok ilgi çekenlerdir.

Müze, Kartaca, Roma ve Bizans dönemlerine ait devasa ve nadide mozaik koleksiyonuyla dünya çapında ün kazanmıştır. Müzede yalnızca Roma dönemine değil, Kartaca (Pön), Bizans ve İslam dönemlerine ait eserler, heykeller, lahitler ve nadide Kur'an el yazmaları da sergilenmektedir.

Tunus şehir merkezinin yaklaşık 4 km batısında, Bardo semtinde yer alır.

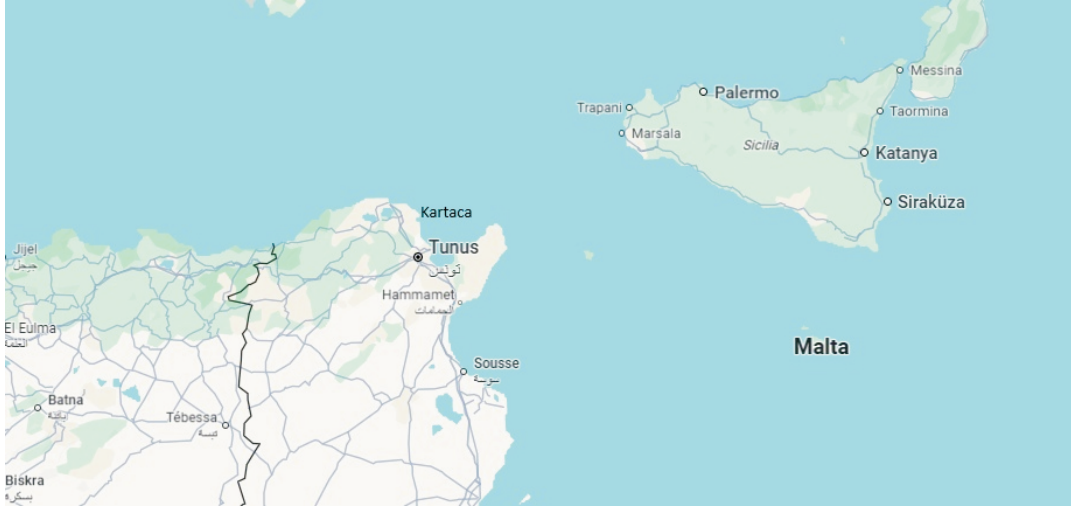
2

Kartaca

Kartaca (Carthage), antik dünyanın en efsanevi şehirlerinden biridir ve Tunus şehir merkezine yaklaşık 15 km uzaklıkta, Akdeniz kıyısında yer alır. M.Ö. 814 yılında Fenikeliler tarafından kurulan bu antik kent, bir zamanlar Akdeniz'in en büyük deniz gücüydü ve ünlü komutan Hannibal'ın vatanıdır.

Fenikeliler tarafından kurulan bir kononi kenti olan Kartaca Akdenizdeki deniz trafiğini gözetlemek ve denetlemek için çok uygun bir konumdaydı. Kartaca haritasına bakıldığında kentin konumunun önemi anlaşılacaktır.

12 - Kartaca

Kartaca

Kartaca (Carthago), MÖ 814 yılında, Tunus yarımadasında kurulmuş olan bir Fenike kolonisidir. Kartaca, Fenike dilinde Kart-hadaşt yani "Yeni Kent" anlamına gelmektedir. Kart Hadaşt, 22 sessiz harften oluşan Fenike abecesiyle QRT-HDST olarak yazılmaktadır.

Kartaca kenti, kuzey - güney doğrultusunda uzanan bir burun ve körfez üzerine kurulmuştur. Kentin bu konumu, deniz ticareti için çok uygun bir liman sağlamış ve Kartaca'yı Akdeniz ticaretinde etkin duruma getirmiştir. Deniz ticaretine çıkan tüm gemiler, Sicilya ile Tunus sahili arasından, bir başka açıdan, Kartaca açıklarından geçmek durumundadır.

Kent içinde iki büyük ve yapay liman inşa edilmiştir. Limanlardan biri, Kartaca'nın 220 savaş gemisinden oluşan donanması için, diğer ise deniz ticaret filosu içindi. Surlarla çevrili bir kule, her iki limanı da kuşbakışı görmektedir.

Kent, 37 Km uzunluğunda tek bir sur tarafından kuşatılmaktadır. Bu sur uzunluğu, dönemin pek çok benzer kentindekilerden daha uzundur. Esasen surların büyük bir bölümü sahili örtmektedir. Kartaca'nın deniz gücü göz önünde bulundurulduğunda bu surlar daha az gerekiyordu. Surların 4 – 5 km'lik bölümü batıdaki kıstak boyunca uzanmaktaydı. Aslında bu kesimden bir saldırı pek olası değildir.

Kentte, büyük bir nekropolü, dini yapıları, pazar yerleri, kuleleri ve bir amfiteyatrosu ve dört parça, eşit ölçüde konut alanları bulunmaktadır. Byrsa adı verilen bir hisar, kabaca kentin ortasında yükselmektedir. Kartaca, Helenistik dönem'in en büyük kentiydi. Bazı tahminlere göre sadece dönemin İskenderiyesi daha büyük bir kenttir. Ayrıca endüstri öncesi dönemlerin en büyük kentlerinden biriydi.

Kartacanın Tarihi

Kartaca'nın tarihi üzerine yapılacak bir çalışma bir ölçüde sorunludur. Bugün için Kartaca ile ilgili yazılı kaynaklar, Romalı ve Yunan tarihçilerin çalışmalarıyla sınırlıdır. Gerek Kartacalıların gerekse de Fenikelilerin papirüs kullanmaları ve bu materyalin zaman içinde dağılması sonucu, Kartaca ve Fenike yazılı kaynakları zamanımıza kadar ulaşmamıştır. Bu sonuçta kuşkusuz Pön savaşları sonunda Roma ordusunun kentin kültürünün ve kayıtlarının tahrip edilmiş olmasında yatar. Üçüncü Pön Savaşı sonunda kent büyük ölçüde yakıldı, yıkıldı ve yağmalandı, ilk elden kaynakların çok azı günümüze ulaşabildi. Kuzey Afrika'daki ortaya çıkarılan yapı ve yazıtlarda bulunanlarla birlikte Grekçe ve Latince birkaç eski Pön çevirisi bulunmaktadır. Fakat esas kaynaklar, Titus Livius, Polybius, Appian, Cornelius Nepos, Silius İtalicus, Plutarkhos, Cassius Dio ve Herodot gibi Yunan ve Roma tarihçilerinin eserleridir. Bu yazarlar, Kartaca ile rekabet halinde olan dolayısıyla da sık sık çatışan toplumların insanlarıdır. Yunan şehir devletleri Kartaca ile Sicilya için rekabet halindeydiler. Öte yandan Roma üç devre halinde süren bir dizi muharebe içine girmiştir. (Pön Savaşları) Bekleneceği şekilde bu yazarların Kartaca ile ilgili yazdıkları, belirgin biçimde Kartaca aleyhtarı yazıldılar. Kartaca hakkında daha tarafsız yazan birkaç Yunan yazarın eserleri ise günümüze ulaşmamıştır.

Kartaca kenti, Tyre (Sur) kenti kraliçesi Elishar tarafından (Yunan kaynaklarında Elissa ya da Elissar, Roma kaynaklarında Dido) MÖ 814 ya da 813 yıllarında kurulmuştur. Roma imparatorluğundan kaçan Elishar yandaşlarının da yanına alarak Tunus'a kaçmış ve dönemin Tunus imparatorundan kendisine bir öküz postu kadar bir yer verilmesini istemiş. İmparator bu teklifi kabul edince öküz postunu ince ince iplik haline getirerek Akdeniz kıyısına Kartaca'yı kurmuştur.

Akdeniz'deki merkezi konumu Kartaca'ya deniz ticaretinde geniş olanaklar sağlamıştır. Fenikeli tüccarlar açısından geleneksel hale gelen Doğu Akdeniz ticaretinin yanı sıra Batı Akdeniz'e de aynı derecede yakın olmasıyla Kartacalı tüccarlar, Batı Akdeniz'de bağlı koloniler oluşturmakta gecikmediler.

Fenike kentleri, tarihlerinin hiçbir döneminde tam bağımsız kent devletleri olmamışlardır, komşuları olan güçlü devletlerin hegemonyalarını kabul etmiş, Akdeniz'de serbestçe ticaret yaparak servet edinmenin bir bedeli olarak gördükleri yıllık vergileri bu devletlere ödemişler, bunu ticari faaliyetlerin bir sabit maliyeti olarak görmüşlerdir. Dolayısıyla denizaşırı Fenike kolonileri de kendi politik ve ticari stratejilerini bağımsızca geliştirmişlerdir. Kartaca da bu denizaşırı kolonilerden biri olarak, konumunun getirdiği olanaklardan serbestçe yararlanmıştı.

14 - Kartaca

MÖ 509 yılında Roma Cumhuriyeti ile Kartaca arasında, Akdeniz'in ticari ve politik etki alanları olarak iki devlet arasında bölüşümünü sağlayan bir anlaşma da, Kartaca'nın Batı Akdeniz ve Kuzey Afrika kıyılarındaki genişlemesine katkıda bulunmuştur.

MÖ 5. yüzyıl başlarında Kartaca artık Batı Akdeniz ve Kuzey Afrika kıyılarında geniş bir etki alanını kontrol etmektedir. Eski Fenike kolonilerini (zaman zaman zor kullanarak) kontrolü altına almış, Libya'daki göçebe çöl kabilelerini sindirmiştir. Akdeniz'de Kartaca genişlemesi, İspanya kıyılarından başlayarak iç kesimlere, Sicilya, Balear adaları, Sardinya ve Kuzey Afrika kıyılarındaki kolonileşmeyle altın devrine ulaşmıştır.

Kartaca, iki kral, iki de kurul tarafından yönetiliyordu. İki kuruldan daha geniş yetkileri olan senato en varlıklı ailelerin reisleri arasından seçilen 300 kişiden oluşan bir kuruldu. Otuz kişilik bir iç kurul üyeliği ömür boyu olmakla birlikte diğer üyeler belirli aralıklarla seçim yoluyla yenilenirdi. Meclis ise belirli bir varlık düzeyinin üstündeki tüm özgür Kartaca vatandaşlarından oluşmaktaydı. Esasen seçilen kralların onaylanması dışında fazla bir yetkisi yoktur. Krallar bir yıllık görev süreleri için seçiliyorlardı. Yetkileri senatonun denetimi ve kamu kurumların yönetimi idi.

MÖ 6. yüzyılın sonlarından itibaren Roma ile Akdeniz'in etki alanı olarak paylaşılmasında, Kartaca ile Roma arasında ufak sürtüşmeler dışında pek fazla sorun yaşanmadı. Ancak MÖ 3. yüzyılda dengeler değişmeye başlamıştır. İtalya yarımadasında Yunan kent devletleri üzerinde kesin hakimiyet kuran Roma, Akdeniz ticaretinden payını artırmaya gitmek yolundadır artık. Akdeniz üzerindeki etki alanları çekişmesi, Pön savaşları olarak tarihe geçecek bir dizi çatışmaya yol açmıştır. Sicilya'daki Yunan kolonileriyle Kartaca arasında çıkan çatışmada, Yunan kolonilerinin Roma'nın yardımını istemeleri üzerine 1. Pön Savaşları çıkmıştır. MÖ 265 yılında, ağırlıklı olarak deniz savaşlarıyla süren bu savaşlar MÖ 241 yılında Kartaca'nın barış istemesiyle sonuçlanmıştır.

Bu yenilgiden sonra Kartaca İber yarımadası'na gözlerini dikmiştir. Kartaca, General Hamilcar Barca ve oğulları Hannibal ve Hasdrubal Barca İber yarımadasının neredeyse tümünü kontrol altına almıştır. Roma'nın elinde sadece Saguntum kenti kalmıştı. Gelişmeleri endişeyle izleyen ve Kartaca'yla yeni bir çatışmayı politik olarak gerekli gören Roma, MÖ 218 yılında, Kartaca ordularının Ebro nehrini geçmelerinin savaş durumu sayılacağını belirten bir girişimde bulunmuştur.

Bunun üzerine patlak veren 2. Pön Savaşlarında Hannibal kara ordusuyla İber yarımadasından kara yolunu kullanarak İtalya'ya ilerledi. 2. Pön Savaşları, Hannibal'in tarihin gördüğü en yetenekli komutanlardan sayılmasına neden olacak birbiri ardına kazanılan başarılarla sürdü. Ancak İtalya topraklarında kesin sonuçlu bir başarı sağlamayan Hannibal, Roma'nın MÖ 204 yılında Kartaca yakınlarına bir çıkartma yapması üzerine İtalya'dan ayrılmak zorunda kalmıştır. MÖ 203 yılında Zama savaşında Hannibal orduları

Roma ordusu karşısında yenilgiye uğramış ve Kartaca, oldukça ağır barış koşullarını kabul etmiştir.

Bu iki yenilgi sonrasında gücünden çok şey kaybetmiş olan Kartaca'ya karşı Roma'nın son darbesi, MÖ 149 yılında başlayan ve MÖ 146 yılında Kartaca kentinin tümüyle yakılıp yıkılmasıyla son bulan Üçüncü Pön Savaşıdır.

Antik Kartaca

Günümüzde UNESCO Dünya Mirası listesinde olan Kartaca'da görmeniz gereken en önemli noktalar şunlardır:

- Antonine Hamamları (Thermes d'Antonin): Roma İmparatorluğu'nun Roma dışındaki en büyük hamam komplekslerinden biridir. Deniz kıyısındaki devasa kalıntıları, o dönemin mühendislik harikasını ve zenginliğini gözler önüne serer.
- Byrsa Tepesi ve Kartaca Müzesi: Şehrin en yüksek noktasıdır ve antik Kartaca'nın kalbi (akropolü) burasıydı. Tepeden tüm Kartaca kalıntılarını ve denizi panoramik olarak görebilirsiniz. Hemen yanındaki Aziz Louis Katedrali de buraya farklı bir hava katar.
- Pön Limanları (Punic Ports): Antik Kartaca'nın denizlerdeki hakimiyetinin anahtarı olan bu limanlar; biri ticari, diğeri dairesel formda askeri (Kothon) olmak üzere iki kısımdan oluşurdu. Bugün hala bu dairesel liman yapısının izlerini görmek mümkündür.
- Tophet: Kartaca'nın en gizemli ve hüzünlü alanıdır. Tanrı Baal

Antik Kartaca

[Antonine Hamamları](#)

16 - Kartaca

Hammon ve Tanrıça Tanit adına adakların sunulduğu kutsal bir alandır; burada bulunan dikili taşlar (stela) oldukça etkileyicidir.

- Roma Villaları ve Tiyatro: Roma döneminden kalan lüks villaların taban mozaiklerini görebilir, bugün hala uluslararası festivallere ev sahipliği yapan antik tiyatroyu ziyaret edebilirsiniz.

Barbar romalıların yakıp yıktığı Kartaca'da çok az sayıda fotoğraf çekilebilecek kalınlık bulunmaktadır.

Kartacanın kuzeyinde bulunan tepede günümüzde kırallık sarayı bulunmaktadır.

Kartaca Müzesi

Kartaca Müzesi, Tunus'ta, Byrsa Tepesi üzerinde yer alan ve antik Fenike (Pön) ile Roma dönemlerine ait paha biçilemez arkeolojik kalıntıları barındıran önemli bir müzedir. Kartaca Arkeolojik Alanı'nın merkezinde, panoramik manzaralı bir tepede bulunur ve Antik Çağ'ın ticaret imparatorluğuna ışık tutan eserler sergiler.

Müzedeki Pön dönemine ilişkin heykelticiler, lahitler, maskeler ve Roma döneminden kalan mozaikler ile günlük eşyalar sergilenmektedir.

Müze çevresinde Antonin Hamamları, Roma tiyatrosu, Pön limanları ve Tophet Tapınağı gibi geniş bir arkeolojik alan bulunmaktadır.

[Kartaca Müzesi](#)

St. Louis Katedrali

Tunus'taki antik Kartaca kentinde, Byrsa Tepesi'nde bulunan 1890 yapımı St. Louis Katedrali (Acropolium), Fransız sömürge döneminde Kral IX. Louis'in anısına inşa edilmiş görkemli bir yapıdır. Roma ve Punik kalıntılarıyla çevrili olan katedral, Bizans ve Mağribi tarzlarının karışımıyla dikkat çeker ve günümüzde kültürel etkinlikler için kullanılmaktadır.

[St. Louis Katedrali](#)

El Abidine Camisi (Malik ibn Enes Camisi) - 17

Artık aktif bir kilise olarak hizmet vermemektedir. "Acropolium" olarak adlandırılan yapı, günümüzde konserler ve kültürel sergiler için bir mekan olarak kullanılmaktadır.

2007 yılında bir toplantı nedeniyle Tunus'a gittiğimde St. Louis Katedralinde verilen bir yemeğe katıldım. Yemek sırasında müzik ve dansöz gösterisine tanık oldum. Dansözün böyle bir ortamda gösteri sunması biraz tuhafıma gitti.

El Abidine Camisi (Malik ibn Enes Camisi)

Tunus'un antik Kartaca şehri bölgesinde bulunan ve günümüzde resmi adı Malik ibn Enes Camisi (eski adıyla El Abidine Camisi) olan görkemli bir camidir.

Tunus'un Kartaca bölgesinde, antik Roma tiyatrosunun yakınındaki Odeon Tepesi üzerinde yer alır. Mimari Yapı: Modern Mağrip (Moorish) mimarisinin en güzel örneklerinden biridir. Beyaz mermer avluları, yüksek minaresi ve iç mekanındaki ince işçilikli sütun ve kemerleri ile tanınır.

[Malik ibn Enes Camisi](#)

2003 yılında tamamlanarak ibadete açılmıştır. Başlangıçta dönemin devlet başkanı Zeynel Abidin Bin Ali'nin adını taşıyan "El Abidine Camisi" olarak bilinirken, 2011 devriminden sonra İslam hukukçusu Malik ibn Enes'in onuruna bugünkü adını almıştır. Tunus'un 10 Dinarlık banknotları üzerinde de resmedilmiştir.

Caminin temizliği dikkatimizi çekti. Özellikle abtest alınan yerde sıcak su ve kağıt havluların bulunması dikkat çekiciydi. Camiye gelenler çiftler sanki bir opera gösterisine gider gibi şık giyimli idiler. Ziyaretimiz sırasında cami yeni açılmıştı.

18 - Kartaca

3

Sidi Bou Said

Sidi Bou Said, Tunus'un başkentine yaklaşık 20 km uzaklıkta bulunan, Akdeniz kıyısındaki çarpıcı mavi-beyaz kasabadır. Denize bakan bir tepenin üzerine kurulu olan bu yerleşim yeri, karakteristik mimarisi, dar parke taşlı sokakları ve muhteşem deniz manzaralarıyla "Tunus'un ilginç bir yerleşim yeridir.

Dini önder Abu Said al-Baji'nin adını taşıyan şehir, eskiden Jbel el-Menar olarak biliniyordu. Şehir, kendine özgü mavi-beyaz mimarisiyle ünlü bir yerdir.

Köy, mimari uyumu, manevi mirası ve Akdeniz kıyı karakteri nedeniyle Nisan 2024'te Tunus'un UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne "Village de Sidi Bou Saïd: Harmonie architecturale et spirituelle en Méditerranée" başlığı altında eklendi.

Tüm binaların kar beyazına boyalı olduğu, kapı, pencere ve ferforje balkonların ise canlı "Sidi Bou Said mavisi" ile süslediği benzersiz bir mimari uyuma sahiptir.

20 - Sidi Bou Said

Sidi Bou Said'in Tarihi

Ebu Said İbn Halef Yahya el-Tamimi el-Beji, 12. veya 13. yüzyılda Cebel el-Menar köyüne gelerek orada bir türbe kurmuştur. 1231'deki ölümünden sonra aynı yere defnedilmiştir. 18. yüzyılda, Tunus Beyliği'nin zengin vatandaşları Sidi Bou Said'de konutlar inşa etmişlerdir.

1920'lerde Rodolphe d'Erlanger , kasabanın mavi-beyaz renk düzenini tanıttı. Eski ikametgahı Ennejma Ezzahra , şimdi müzik aletlerinin sergilendiği ve klasik ve Arap müziği konserlerine ev sahipliği yapan bir müzedir.

Sidi Bou Said uzun zamandır sanatçıları ve entelektüelleri kendine çekmektedir. Burada yaşamış bazı tanınmış kişiler şunlardır:

- Fransız filozof Michel Foucault, Tunus Üniversitesi'nde ders verirken Sidi Bou Said'de yaşamış , yazar André Gide'nin de kasabada bir evi bulunmuştur.
- Eski Tunus Cumhurbaşkanı Beji Caid Essebsi Sidi Bou Said doğumludur.
- Moda tasarımcısı Azzedine Alaïa'nın da kasabada bir evi vardı ve bu ev şu anda bir sanat galerisi olarak hizmet vermektedir.
- Fransız şarkıcı Patrick Bruel, 1999 tarihli Juste Avant albümünden Au Café des Délices adlı şarkısında Sidi Bou Said ve Café des Délices'e atıfta bulunmuştur.

Sidi Bou Said'de görülmesi gereken yerler:

Sidi Bou Said'de gezip görülmesi gereken yer kasabanın kendisidir. Mavi ve beyazın ahengi fotoğraf meraklıları için bulunmaz bir fırsattır. Aşağıda sıralanan yerler ziyaret edilebilir.

- Café des Nattes (Place des Nattes): Çam fıstığıyla servis edilen nane çayıyla ünlü tarihi bir kafe.
- Dar Ennejma Ezzahra (Baron d'Erlanger Sarayı): Arap ve Akdeniz müziğini sergileyen, tarihi enstrüman koleksiyonuna sahip bir müze ve konser mekanıdır.

[Sidi Bou Said](#)

- Dar El Annabi: Yyerel ev yaşamını ve mimarisini sergileyen, korunmuş geleneksel bir Tunus ev müzesidir.
- Nejma Ezzahra Sarayı: Baron Rodolphe d'Erlanger tarafından inşa edilen, Arap ve Akdeniz müziği merkezine ev sahipliği yapan görkemli bir yapıdır.

Kuş kafesi

4

Hammamet

Hammamet, Tunus'un kuzeydoğu sahilinde yer alan, ülkenin en popüler turizm merkezlerinden biri olan bir sahil şehridir. Akdeniz kıyısında, Cape Bon yarımadasının güneydoğusunda konumlanan şehir, yasemin kokulu bahçeleri, ince kumlu plajları ve tarihi dokusuyla tanınır.

Turizm Merkezi: Özellikle yaz aylarında nüfusu turistlerle birlikte 70.000'e kadar çıkmaktadır. Şehir, modern tatil köyleri ve otellerle dolu "Yasmine Hammamet" bölgesi ile daha geleneksel yapıların bulunduğu eski şehir (Medina) olarak ikiye ayrılır.

24 - Hammamet

Hammamet'in tarihi

Hammamet'in tarihi, yaklaşık 2000 yıl öncesine, antik Roma dönemine kadar uzanmaktadır. Şehir, köklü geçmişi boyunca Kartacalılar, Romalılar, Araplar, İspanyollar ve Osmanlılar gibi pek çok medeniyetin izlerini taşımıştır.

- Antik Çağ (Puppüt Dönemi): M.S. 1. yüzyılda Romalılar tarafından Puppüt adıyla bir yerleşim yeri olarak kuruldu. 2. yüzyılda önemli bir Roma kolonisi haline gelen bu bölge, tarımsal üretimiyle tanınıyordu. Günümüzde Hammamet yakınlarında bu döneme ait geniş bir Roma nekropolü (mezarlık) bulunmaktadır.
- Arap ve İslam Dönemi: 7. yüzyılda (yaklaşık M.S. 678) bölge Arap hakimiyetine girdi. Şehrin modern adı olan Hammamet, Arapça "hamamlar" veya "sıcak su kaynakları" anlamına gelen al-hammamat kelimesinden gelir ve bölgedeki termal sulara atıfta bulunur.
- Orta Çağ ve Surlar: 13. yüzyılda kıyıları denizden gelecek saldırılara karşı korumak amacıyla ilk kale inşa edildi. Bugün görülen tarihi Medina (eski şehir) ve onu çevreleyen surlar ise büyük ölçüde 15. yüzyılda (Hafsi Hanedanı döneminde) şekillenmiştir.
- Osmanlı-İspanyol Mücadelesi: 16. ve 17. yüzyıllarda Hammamet, Akdeniz hakimiyeti için savaşan İspanyollar ve Osmanlılar arasında stratejik bir nokta oldu. 1605 yılında gerçekleşen Hammamet Muharebesi'nde Osmanlı-Tunus güçleri, İspanyol-Sicilya-Malta ittifakını mağlup etmiştir.
- Yakın Dönem: 1881'de Fransız sömürgesine giren şehir, demiryolunun gelmesiyle bir sayfiye yerine dönüşmeye başladı. 1920'lerde Rumen milyarder Georges Sébastien'in yaptırdığı villa (bugünkü Uluslararası Kültür Merkezi), Paul Klee ve Andre Gide gibi dünyaca ünlü sanatçıları buraya çekerek Hammamet'in bir turizm merkezi olmasının yolunu açmıştır

Hammamet'e görülmesi gereken yerler:

Medina (Eski Şehir)

Hammamet Medinesi, şehrin en büyüleyici ve tarihi ruhunu en iyi yansıtan bölgesidir. 15. yüzyıldan kalma sarı kumtaşı surlarla çevrili bu bölge, Akdeniz'e uzanan küçük bir yarımada üzerinde yer alır. Medine'de parlak maviye veya sarıya boyanmış işlemeli kapılar ve begonvillerle süslü dar sokaklar görmeye değer.

15. yüzyıldan kalma, sade ama zarif minaresiyle Medine'nin en önemli dini yapısıdır.

[Medina \(Eski Şehir\)](#)

Sokak aralarında yer alan küçük dükkanlarda el yapımı seramikler, deri ürünler, baharatlar, geleneksel Tunus halıları ve meşhur yasemin parfümleri satılır.

Hammamet Kalesi (Kasbah)

Hammamet Kalesi (Kasbah), şehrin eski yerleşimi olan Medine'nin hemen kıyısında yer alan, hem tarihi dokusu hem de sunduğu manzara ile Hammamet'in en simge yapısıdır. 9. yüzyılda Aghlabid hanedanı tarafından inşa edilen kale, yüzyıllar boyunca şehri denizden gelen saldırılara karşı korumuştur.

Panoramik Manzara: Kalenin surları (ramparts) üzerinden Hammamet Körfezi'ni, limanı ve beyaz badanalı Medine sokaklarını 360 derece izleyebilirsiniz. Avluda tarihi toprak bulunmaktadır.

[Hammamet Kalesi](#)

Kale içerisinde bölgenin tarihine ve arkeolojik buluntularına ışık tutan küçük bir müze bulunmaktadır.

2003 teki gezimizde Hammamet'te bulunan Hammamet Africana otelinde konakladık. Deniz kıyısında olan bu otel oldukça güzeldi.

5

Kayrevan (Kairouan)

Kayrevan (Arapça: Al Qayrawan), Tunus'un iç kesimlerinde yer alan ve İslam dünyasının en önemli kutsal şehirlerinden biri kabul edilen tarihi bir merkezdir. MS 670 yılında Emevi komutanı Ukbe bin Nafi tarafından kurulan şehir, Kuzey Afrika'daki ilk İslam şehri olma özelliğini taşır.

Müslümanlar için Mekke, Medine ve Kudüs'ten sonra dördüncü kutsal şehir olarak kabul edilir. 1988'den beri UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndedir.

Şehir, Mağrip mimarisinin en erken ve en görkemli örneklerine ev sahipliği yapar.

Geleneksel el dokuması Kayrevan halıları ve "Makroud" adı verilen hurmalı tatlısı ile ünlüdür.

28 - Kayrevan (Kairouan)

Kayrevan tarihi

7. yüzyılda bir ordugâh şehri olarak kurulmaya başlanan kent İslam medeniyetinin Kuzey Afrika'daki en önemli dini ve kültürel merkezine dönüşen köklü bir geçmişe sahiptir.

Emevi valisi Ukbe bin Nafi tarafından, fetihlerin kalıcı olmasını sağlamak ve Doğu Roma donanmasının saldırılarından korunmak amacıyla denizden uzak, iç kesimlerde kurulmuştur. Adı Farsça "ordu" veya "kervan" anlamına gelen kârvân kelimesinin Arapçalaşmış hali olan "el-kayrevan" (ordugâh) sözcüklerinden türetilmiştir..

Kent, kuruluşundan kısa süre sonra Berberi lideri Aksil (Kusaila) tarafından ele geçirilmiş; ancak 690'larda Hassan b. Numan tarafından geri alınarak bölgenin idari merkezi haline getirilmiştir.

Ağlebiler Dönemi: Kent, İbrahim b. Ağleb tarafından kurulan Ağlebiler Devleti'nin başkenti olduğu 9. yüzyılda (MS 800 - 1057) en parlak dönemini yaşadı. Bu dönemde Kayrevan Ulu Camii bugünkü görkemli formuna kavuşmuş ve şehir, Avrupa'daki üniversitelerle kıyaslanacak düzeyde bir eğitim merkezi haline gelmiştir. Kentin su gereksinimini karşılamak için ünlü Ağlebî Havuzları inşa edilmiştir.

Göçebe Beni Hilal kabilelerinin saldırıları sonucu (1057) kent ağır hasar görmüş ve siyasi başkent Tunus şehrine taşınmıştır.

16. yüzyılda Osmanlı hakimiyetine giren şehir, 1881'de Fransızlar tarafından işgal edildi. Fransız işgaliyle birlikte yüzyıllardır gayrimüslimlere kapalı olan şehir dış dünyaya açıldı.

UNESCO Mirası: 1988 yılında, eşsiz mimari mirası nedeniyle UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne dahil edilmiştir.

Görülmesi gereken yerler

- Kayrevan Ulu Camisi (Ukbe Camisi): Kuzey Afrika'nın en eski camisi olup, devasa avlusu ve antik sütunlarıyla mimari bir şaheserdir.
- Sidi Sahbi Türbesi (Berber Camisi): Hz. Muhammed'in ashabından biri olan Ebu Zem'a el-Belevî'nin mezarıdır; çinileri ve süslemeleriyle dikkat çeker.
- Ağlebî Havuzları: 9. yüzyıldan kalma, şehre su sağlamak için inşa edilmiş devasa mühendislik harikası sarnıçlardır.
- Medine (Eski Şehir): Beyaz badanalı evleri, dar sokakları ve geleneksel çarşıları (souk) ile şehrin tarihi kalbidir.

Kayrevan Ulu Camisi (Sidi Ukbe Camisi)

MS 670 yılında Emevi komutanı Ukbe bin Nafi tarafından kurulan ve Kuzey Afrika'nın en eski ve en etkili İslami yapısı olarak kabul edilen bir şaheserdir.

Mekke, Medine ve Kudüs'ten sonra İslam dünyasının en kutsal dördüncü mekanı olarak görülür. Orta Çağ boyunca Mağrip ve Akdeniz bölgesinde dini ve bilimsel eğitimin kalbi olmuş, bir üniversite gibi hizmet vermiştir.

Dışarıdan bakıldığında yüksek beden duvarları ve payandalarıyla korunaklı bir kaleyi andırır. Caminin içinde Roma ve Bizans kalıntılarından getirilmiş yaklaşık 365 adet mermer ve porfir sütun bulunur. Kuzey Afrika mimarisine özgü, üç katlı ve kare gövdeli minaresi, bölgedeki birçok minareye (Endülüs dahil) prototip olmuştur.

[Kayrevan Ulu Camisi](#)

Beyaz mermerle kaplı devasa bir avluya sahiptir ve bu avluda Osmanlı döneminden kalma bir güneş saati yer alır.

Müslüman olmayan ziyaretçiler geniş avluyu ve galerileri gezebilir; ancak ibadet alanına sadece Müslümanlar girebilir. Tüm ziyaretçilerin mütevazı kıyafetler giymesi zorunludur.

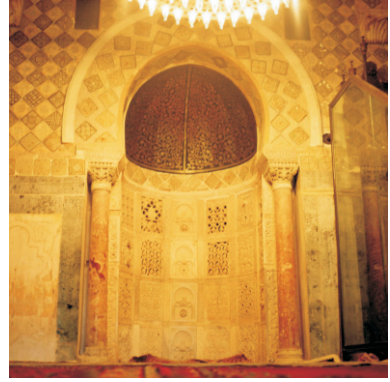
Kayrevan kentinde yalnızca Kayrevan Ulu camisini görmek üzere mola verdik. İlk olarak caminin karşısındaki turistik eşya satan dükkana uğradık. Bu dükkanın tepesinden caminin görünüşü muhteşemdi.

Cami içine girmek istediğimizde engellendik. Gerekçe; bu camiye yalnızca müslümanların girebileceği idi. Müslüman olduğumuzu söylememize inanmadılar. Rehberimiz gerekli açıklamaları yapmasına karşın itirazlarını sürdürdüler. Onun üzerine camiye girip namaz kılmak istediğimizi söyledik. Bunun üzerine yumuşadılar ve bize abdest alınacak yere kadar eşlik ettiler. Abdest alınan yer caminin dışında ve güney kısmında idi. Abdest sonrası camiye girişimize izin verdiler ve namazımızı kıldık.

Camiye kadınların girişinde de zorluk çıkardılar.

30 - Kayrevan (Kairouan)

Afrika camileri, ana hatları ile çevresi kale gibi duvarlarla çevrili geniş bir avlu ve avlun kible tarafında kapalı bir ibadet alanından oluşmaktadır. Keyrevan Ulu camisi de bu şekilde inşa edilmiş.

Kayrevan Ulu Camisinin mihrabı

6

Tamerza

Tamerza (veya Arapça adıyla Tamaghza), Tunus'un en büyük dağ vahasıdır. Cezayir sınırına yakın, Tozeur şehrine yaklaşık 70 Km mesafede yer alan bu bölge, dramatik kanyonları, palmiye bahçeleri ve şelaleleriyle ünlüdür.

Tunus'un "Büyük Kanyonu": Derin kumtaşı kanyonları ve "Altın Kanyon" olarak bilinen oluşumlarıyla ülkenin en görkemli doğal manzaralarından birini sunar.

Çölün ortasında tatlı su kaynaklarına ve şelalelere sahip olması, bölgeyi tarih boyunca hayati bir yaşam alanı ve sığınak haline getirmiştir.

32 - Tamerza

1969 yılındaki büyük sel felaketinden sonra terk edilen kerpiç ev kalıntıları ("uyuyan köy"), Berberi tarihini ve geleneksel mimariyi yansıtan açık hava müzesi niteliğindedir.

Eşsiz manzarası nedeniyle "İngiliz Hasta" (The English Patient) gibi Oscar ödüllü yapımlara doğal plato olmuştur.

Tamerza'nın Tarihi ve Stratejik Konumu

Antik çağda Ad Turres adıyla bilinen yerleşim, Roma İmparatorluğu'nun Sahra'dan gelen kabile akınlarını durdurmak için kurduğu güney sınır hattının (Limes Tripolitanus) stratejik bir savunma noktasıydı.

Bölge; Berberiler, Romalılar, Bizanslılar ve Araplar gibi pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış, Orta Çağ'da ise İslam dünyasının önemli ticaret ve kültür duraklarından biri olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sırasında stratejik konumu nedeniyle, General Erwin Rommel ("Çöl Tilkisi") tarafından kuşatmayı yarmak amacıyla kullanılan askeri rotalara ev sahipliği yapmıştır.

[Tamerza](#)

Bölgede görülmeye değer yerler:

- Tamerza Kanyonu: "Altın Kanyon" olarak da bilinir. Derin geçitleri ve etkileyici kaya oluşumları dikkat çekicidir.
- Şelaleler: Vahanın içinde yer alan küçük ve büyük şelaleler, çöl sıcaklığında serinlemek için ortam sunar.
- Terk Edilmiş Eski Şehir: 1969 yılında 22 gün süren şiddetli yağışlar ve seller sonrası halk tarafından terk edilen eski Berber köyü, günümüzde mistik bir atmosfer sunan bir "hayalet şehir" görünümündedir.

Tamerza'da toprak içinde deniz hayvanlarının kabuklarını görünce buranın zamanında deniz olduğunu anlıyoruz.

7

Tozeur

Tozeur Tunus'un güneybatısında, Sahra l'nn kıyısında yer alan büyüleyici bir vaha kentidir. "Palmiye aēaēlarının baēkenti" olarak bilinen Şehir, labirenti andıran dar sokakları, kendine has sarı tuēlalı mimarisi ve devasa vaha ekosistemiyle ünlüdür.

Tozeur'un en belirgin zelliēi, geleneksel evlerin dıē cephelerinde kullanılan karmaēık geometrik tuēla desenleridir. Kentin eski Şehir bölgesi (Medina), Tunus'un en iyi korunmuē tarihi alanlarından biridir.

34 - Tozeur

Tozeur'un tarihi

Tozeur'un tarihi, MÖ 3. binyıla kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir ve Sahra Çölü'nün en eski yerleşim yerlerinden biri olarak kabul edilir. Şehrin tarihi gelişimi, su kaynaklarının varlığı ve stratejik konumu etrafında şekillenmiştir.

Tozeur, antik dönemde Cezayir ve Tunus kıyıları arasındaki kervan yolları üzerinde önemli bir Numidya yerleşimiydi.

Roma İmparatorluğu döneminde Tusuros (veya Thusuros) adıyla anılan şehir, imparatorluğun güney sınırını koruyan stratejik bir askeri karakol ve önemli bir ticaret merkezi (metropolis) haline gelmiştir.

Orta Çağ'da Sahra ötesi ticaret rotalarının kalbi olan Tozeur; baharat, ipek ve hurma taşıyan deve kervanlarının ana durağı olmuştur.

İslamiyet'in gelişiyi birlikte bölge, önemli bir bilim ve İslam araştırmaları merkezi haline gelmiştir. 14. yüzyıl kayıtlarında Tozeur, Jarid bölgesinin "başkenti" ve en bol suya sahip vahası olarak tanımlanmıştır.

Fransız sömürge döneminde (1881-1956) Tozeur, geleneksel yaşam tarzını ve eğitim sistemini korumak için en çok direnç gösteren bölgelerden biri olmuştur.

Tozeur'de görülmesi gereken yerler:

- Chott el-Djerid: Şehrin hemen güneyinde yer alan, seraplarıyla ünlü devasa bir tuz gölüdür.
- Palmeraie (Vaha): Yüz binlerce hurma ağacının bulunduğu, geleneksel sulama sistemlerinin hala kullanıldığı devasa bir vaha alanıdır.
- Dağ Vahaları: Tamerza, Chebika ve Mides gibi kanyonlarla çevrili vahaların bulunduğu alandır.
- Tozeur, sinema tarihinin en ikonik setlerinden biri olan Star Wars (Yıldız Savaşları) serisinin çekildiği Mos Espa setine ev sahipliği yapmaktadır. Bugün bu set, çölün ortasında ziyaretçilerin en çok ilgi gösterdiği noktalardan biridir.

Tozeur Medine

Tozeur'un meşhur mimarisi, Mezopotamya kökenli olduğu düşünülen bir gelenektir. Yaklaşık 1000 yıl önce Irak'ın Kufa bölgesinden gelen yerleşimcilerin bu pişmiş tuğla tekniğini bölgeye getirdiği söylenir.

Ouled el-Hadef (Medina): Şehrin tarihi merkezindeki labirent sokaklar ve geometrik tuğla desenleri, bu zengin ticaret döneminin bir mirasıdır.

Kentte en dikkat çekici özellik, tuğla işçiliğidir. Binaların yüzleri tuğlalar ile örülmüş kabartmayı andırıyor.

Kent 1970'lerden itibaren Hollywood yönetmenleri tarafından keşfedilen şehir, başta Star Wars olmak üzere birçok önemli filmin çekildiği bir ortamlara dönüşmüştür.

Palmeraie (Vaha)

Tunuslulara göre dünyanın en güzel hurması Tunus hurmasıdır. Tunus hurması saydam ve altın rengindedir. Tunus hurmasının en iyisi Palmeraie'de yetişmiştir. Palmeraie vahasına gittiğimizde bize hurmanın nasıl toplandığını canlı olarak gösterdiler. Bir kişi hiçbir araç kullanmadan hurma ağacına tırmandı ve bir salkım hurma koparıp getirdi. Toplanan hurmalar bahçesinin yanında bulunan küçük dükkanda satılıyor. Bu dükkandan bir kaç paket dalında hurma aldık. Hurmalar gerçekten çok lezzetli. İstanbul'da gelen dostlarımıza sunduk. Ancak bir süre sonra hurmaların kurtlandığını gördük. Sanırım nasıl korunacaklarını bilemiyorduk.

[Tozeur Medine](#)

[Hurma toplayan adam](#)

36 - Tozeur

Chebika

Chebika (Şabikah), Tunus'un batısında, Tozeur valiliğinde, Sahra Çölü'nün kıyısında yer alan büyüleyici bir dağ vahasıdır. Hurma ağaçları, kaynak suyuyla beslenen şelaleleri ve kanyon yürüyüşü rotalarıyla ünlü bu tarihi köy, Oasis Chebika olarak da bilinir ve çölün ortasında yeşil bir cennet sunar.

Chebika, berrak havuzları, dar kanyonları ve vadi manzaraları ile popüler bir turizm merkezidir.

[Chebika](#)

Chott el-Djerid

Chott el Djerid, Tunus'un güneybatısında yer alan ve Sahra Çölü'nün en büyük tuz gölü (tuz düzlüğü) olan doğa harikasıdır. Yaklaşık 7.000 alanı kaplayan bu bölge, yılın büyük bölümünde kuru bir yüzeye sahiptir ve uçsuz bucaksız beyaz bir düzlük gibi görünür. Yağış sonrası yüzeyde oluşan sığ su birikintileri, mineraller ve algler nedeniyle pembe, mor ve yeşil tonlarına bürünür.

Bölge, öğle güneşinin etkisiyle oluşan etkileyici serapları (mirages) ile ünlüdür.

Bilim kurgu hayranları için burası, Yıldız Savaşları (Star Wars) filminde Luke Skywalker'ın büyüdüğü Lars Homestead (iglo benzeri yapı) dış çekimlerinin yapıldığı yerdir.

[Chott el-Djerid - Tuz Gölü](#)

8

Douz

Douz, Tunus'un güneyinde yer alan ve coğrafi konumu nedeniyle "Sahra'nın Kapısı" olarak bilinen büyüleyici bir vaha şehridir. Kebili vilayetine bağlı olan bu şehir, uçsuz bucaksız kum tepelerinin başladığı noktada yer alır ve Sahra l'n keşfetmek isteyen gezginler için en önemli merkezlerden biridir.

Kuzey Afrika'nın yerli halkı olan Berberiler ve göçebe Bedevi kabilelerinin mirası üzerine inşaa edilmiştir. Şehir, yüzyıllar boyunca Sahra l'n aşarak kuzeye ulaşmaya çalışan kervanlar için hayati bir durak noktası ve ticaret merkezi olmuştur.

38 - Douz

Douz'un Tarihi

Douz'un modern tarihi, bölgeye yerleşen ve bugün hâlâ şehrin kültürel kimliğini belirleyen Mrazig (veya Marazig) kabilesiyle iç içedir. Bu topluluk, çöl yaşamına uyum sağlamış göçebe ve yarı-göçebe gelenekleriyle tanınır. Bölge, Fenikeliler, Romalılar ve Arapların gelişinden çok önce Berberi kültürünün merkezlerinden biriydi.

Tunus'un genelinde olduğu gibi Douz da 1881-1956 yılları arasında Fransız sömürge idaresi altında kalmıştır.

Geçmişte sadece bir vaha ve ticaret yolu olan şehir, son yıllarda Sahra'nın derinliklerine (Grand Erg Oriental) açılan en önemli turistik üs haline gelmiştir.

Douz kısa süre dinlenmek üzere mola verdiğimiz bir yerdi. Hurma bahçeleri ve özellikle deve sürüsü ilgimizi çekti.

[Hurma ağacı](#)

9

Matmata

Matmata, Tunus'un güneyinde yer alan ve yeraltına oyulmuş geleneksel "troglodit" evleriyle ünlü benzersiz bir Berberi köyüdür. Bu evler, çölün kavurucu scağından korunmak amacıyla toprağın derinliklerine kazılmış avlular ve bu avlulara açılan odalardan oluşur.

Kasabanın Amazigh (Berberi) dilindeki eski adı, "mutluluk ve esenlik diyarı" anlamına gelen Athwab'dır.

40 - Matmata

Matmata'nın tarihi

Matmata'nın tarihi, bin yılı aşkın bir süre boyunca hem doğanın zorluklarına hem de işgalci güçlere karşı geliştirilen bir direniş ve uyum hikayesidir. Köyün kökenleri, yerel bir Berberi kabilesinin adından gelmektedir.

Bazı arkeolojik bulgular bölgede Neolitik döneme kadar uzanan yerleşim izlerine işaret etse de, yeraltı yapılarının yaygınlaşması daha çok M.S. 4. yüzyıl civarına veya Roma dönemine dayandırılmaktadır.

7. ve 11. yüzyıllardaki Arap akınları ve Punic Savaşları gibi çatışma dönemlerinde, Berberi halkı kendilerini korumak için düz ovoidan dağlık Matmata Platosu'na çekilmiştir. Evlerini yeraltına kazarak hem çölün aşırı sıcağından korunmuşlar hem de saldırganlar için "görünmez" bir şehir yaratmışlardır.

Matmata tarihi boyunca sadece bir sığınak değil, aynı zamanda dini hoşgörünün de merkezi olmuştur. Kasabada Kur'an okullarıyla birlikte Yahudi tapınaklarının kalıntılarına da rastlanması, farklı inançların uzun süre bir arada yaşadığını göstermektedir.

Matmata, 1967 yılındaki şiddetli sel baskınlarına kadar dış dünya tarafından pek bilinmiyordu. Sellerin evlere zarar vermesi üzerine yerel halkın hükümetten yardım istemesiyle bu benzersiz yerleşim keşfedilmiştir. 1960'ların sonunda dönemin başkanı Habib Burgiba'nın modernleşme politikalarıyla, yeraltı evlerinin birkaç kilometre uzağına modern bir yerleşim olan "Yeni Matmata" inşa edilmiştir.

[Toujane Köyü](#)

1976 yılında George Lucas'ın Star Wars çekimleri için bölgeyi seçmesi, Matmata'yı dünya çapında bir turizm merkezi haline getirmiştir.

Evler, büyük bir çukurun merkez avlu olarak kullanılması ve çevresindeki duvarlara uyuma, mutfak ve depolama alanlarının oyulmasıyla inşa edilmiştir.

Bölgede hala bu geleneksel yöntemlerle yaşayan aileler bulunmaktadır ve bazı evler müze veya butik otel olarak ziyaretçilere açıktır.

Gezimiz sırasında bölgenin tek oteli olan Hotel Sidi Driss'te konakladık. Bu bölgede Toujane Köyündeki Berberi evlerini görme fırsatımız oldu.

Hotel Sidi Driss

10

Djarba

Cerbe (Djerba), Tunus'un güneydoğusunda, Gabes Körfezi'nde yer alan ve 514 yzlmyle Kuzey Afrika'nın en büyük adasıdır.

Cerbe (Djerba) adası, Akdeniz'in en eski yerleşim yerlerinden biri olup mitolojiden Osmanlı zaferlerine uzanan çok katmanlı bir tarihe sahiptir.

Lotofajlar (Lotus Yiyenler) Adası: Homeros'un Odyssea destanında, Odysseus'un fırtına sonrası karaya çıktığı ve mürettebatının lotus meyvesi yiyerek vatanlarını unuttuğu efsanevi yerin burası olduğuna inanılır.

M 8. yüzyılda Fenikeliler tarafından ticaret merkezi olarak kullanılmış, ardından Kartaca ve Roma İmparatorluğu (Meninx kenti) döneminde mor boya üretimi ve zeytinyağı ticaretiyle zenginleşmiştir.

44 - Djarba

MÖ 586'da Kudüs'teki İlk Tapınak'ın yıkılmasından sonra adaya gelen Yahudilerin, bugün hala dini bir merkez olan El Ghriba Sinagogu'nun temellerini attığı kabul edilir.

Ada, MS 667 yılında Müslüman Arapların kontrolüne geçmiş ve zamanla Hariciliğin İbadiye kolunun önemli bir merkezi haline gelmiştir.

Orta Çağ boyunca Sicilya Normanları (1135-1158 ve 1284-1333) ve İspanyollar gibi Hristiyan güçler adayı stratejik konumu nedeniyle sık sık işgal etmiştir.

Türk denizcilik tarihinin en büyük zaferlerinden biridir. Kaptan-ı Derya Piyale Paşa ve Turgut Reis komutasındaki Osmanlı donanması, İspanyol öncülüğündeki Haçlı donanmasını burada ağır bir yenilgiye uğratmıştır. (Cerbe Deniz Muharebesi -1560) Bu zafer, 1571'deki İnebahtı yenilgisine kadar Osmanlı Devleti'nin Batı Akdeniz'deki mutlak hakimiyetini tescillemiştir.

Tunus'un geneliyle birlikte 1881 yılında Fransız sömürge idaresine giren ada, 1956 yılında Tunus'un bağımsızlığını kazanmasıyla Tunus Cumhuriyeti'nin bir parçası olmuştur.

UNESCO Mirası: Djerba, benzersiz yerleşim düzeni ve çok kültürlü yapısı sayesinde 2023 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmiştir.

Adada görülmesi önerilen yerler:

- Houmt Souk: Adanın "başkenti" olan bu bölge, dar sokakları, geleneksel çarşıları (souk) ve beyaz boyalı kubbeli evleriyle meşhurdur. Özellikle el yapımı seramikler ve yerel baharatlar için Bazaar Houmt Souk ideal bir noktadır.
- Djerbahood: Erriadh köyünde bulunan bu açık hava müzesi, dünyanın dört bir yanından gelen sanatçıların duvarlara yaptığı 250'den fazla modern grafiti ve sokak sanatı çalışmasına ev sahipliği yapar.
- El Ghriba Sinagogu: Afrika'nın en eski sinagoglarından biridir. Mavi ve beyaz renklerin hakim olduğu

[Djerba el sanatları](#)

mimarisi ve iç mekanındaki çinileriyle hem dini hem de tarihi açıdan büyük öneme sahiptir.

- Djerba Explore Park: Burada bölgenin en büyük timsah çiftliğini ziyaret edebilir ve geleneksel Djerba yaşamını sergileyen Lalla Hadria Müzesi'ni gezebilirsiniz.

Djerba'da bulunduğumuz sırada sürekli yağmur yağması gezimizi biraz aksattı. Bu adada bir ilginç olayı camide yaşadık. İmamın davetle geldiğine ve tekerlekli mimberi gördük

11

El Jem

El Jem Amfitiyatrosu (veya El Cem), Tunus'un El Jem şehrinde yer alan ve Roma İmparatorluğu'nun Kuzey Afrika'daki ihtişamını temsil eden devasa bir antik yapıdır. Roma'daki Kolezyum'dan sonra dünyanın en büyük ve en iyi korunmuş amfitiyatrolarından biri olarak kabul edilir.

El Jem Amfitiyatrosu'nun antik Thysdrus kentinin zeytinyağı ticaretiyle zenginleştiği Roma İmparatorluğu'nun altın çağlarına uzanır.

MS 230-238 yılları arasında, Roma'nın Afrika eyaletinin refah içinde olduğu bir dönemde inşa edilmiştir.

İnşasının, 238 yılında bu bölgede imparator ilan edilen proconsul Gordian I (veya halefi Gordian III) tarafından başlatıldığı kabul edilir.

Temel olarak gladyatör dövüşleri, vahşi hayvan avları ve halka açık büyük gösteriler için tasarlanmıştır.

48 - El Jem

Tamamen taş bloklardan inşa edilen yapı, Roma'daki Kolezyum'un bir kopyası olmasa da ondan ilham alınarak yapılmış özgün bir mühendislik harikasıdır.

Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra, özellikle 647 yılındaki Arap akınları ve Bizans dönemindeki isyanlar sırasında yerel halk için bir savunma kalesi işlevi görmüştür.

17. yüzyıla kadar büyük oranda sağlam kalan yapı, 1695 yılında Osmanlı dönemindeki iç çatışmalarda muhalifleri dışarı çıkarmak için bir duvarının toprakla yıkılmasıyla ciddi zarar görmüştür.

Yıkılan bölümlerden elde edilen taşlar, modern El Jem kasabasının inşasında ve Kairouan (Kayrevan) Ulu Camisi gibi diğer yapılar için malzeme kaynağı olarak kullanılmıştır.

1979 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne dahil edilen amfiteyatro, bugün her yıl düzenlenen El Jem Uluslararası Senfoni Festivali gibi kültürel etkinliklere ev sahipliği yaparak görkemini korumaktadır.

[El Jem Amfiteyatrosu](#)

Yaklaşık 35.000 seyirci kapasitesine sahiptir. 148 metre uzunluğunda ve 122 metre genişliğindeki bu oval yapı, taş bloklar kullanılarak inşa edilmiştir.

Korint veya karma tarzda, üç katlı kemerli geçitlerden oluşan görkemli bir cepheye sahiptir. Arenanın altında, gösteri öncesi gladyatörlerin ve vahşi hayvanların bekletildiği, günümüzde ziyaretçilere açık olan geniş bir tünel ve oda ağı bulunur. Amfiteyatronun yakınında bulunan El Jem Arkeoloji Müzesi, bölgeden çıkarılan ve Roma döneminin günlük yaşamını yansıtan devasa, baş döndürücü mozaiklere ev sahipliği yapar.

